

observăm că diferențele sînt foarte mici. Or, potrivit calculului lui F. Ovári media emisiunilor lui Aemilianus ar trebui să fie aproximativ jumătate din cea a monedelor lui Gallus + Volusianus.

Trebuie avut în vedere, de asemenea, și faptul că în monetăria din Roma s-au emis pentru Gallus și Volusianus - în aur, argint și bronz - 187 de tipuri monetare, iar pentru Aemilianus 64 (RIC, IV/III). Admițînd pentru fiecare tip o singură ștanță ar rezulta că din vara anului 251 pînă august 253 (RE, VIII A 2, 1992) s-au gravat numai 8,12 tipuri de ștanțe lunar, iar pînă în octombrie (RE, I, 545-546) 21,3 ștanțe, ceea ce duce la o concluzie opusă celei formulate de F. Ovári.

Studiul are meritul de a fi aplicat pentru prima dată metoda statistică la un număr mare de tezaure, deschizînd perspective noi în cercetarea circulației monetare.

3. Katalin Bíró Sey, "Eine neuerliche, von Awaren nachgeahmte Silbermünze im Münzkabinett des Ungarischen Nationalmuseums" (p. 49-52). În baza constatării că moneda, imitație avară, achiziționată în 1970 de cabinetul numismatic din Budapesta - ca și celelalte piese similare (pl. I) cunoscute din literatură - provin din morminte, autoarea emite ipoteza plauzibilă că aceste piese au fost emise mai degrabă pentru a servi ca "obol al lui Harun", decît ca monede de schimb (cum presupunea J. Elmer). Constatarea aduce un punct de vedere nou la elucidarea gradului de dezvoltare a economiei monetare la avari

4. Lucrarea lui Karel Castelin, "Zu den gefüßerten (plattierten) Goldmünzen der böhmischen Kelten" (p. 7-14), este primul studiu exhaustiv asupra monedelor suberate ale celților din Bohemia. Autorul supune unei analize competente semnificația lor economică și poziția juridică.

5. Contribuții valoroase la istoria medievală și modernă a Ungariei aduc articolele: I. Gedai, "Die geschichtlichen Umstände des ersten ungarischen Geldes"; F. Köhler, "Mittelalterliche Falschgeldprägung in Ungarn"; A. Pohl, "Der Beginn der ungarischen Goldprägung"; L. Huszár, "Die Urkundlichen Quellen der ungarischen mittelalterlichen Münzgeschichte"; T. Iványosi-Szabó, "Die Gestaltung des Verkehrs und der Wertveränderungen von Kupfergeld während des Rákóczi'schen Freiheitskrieges". Interesante sînt și articolele ce tratează probleme de numismatică contemporană.

IUDITA WINKLER

A. A. NUDELMAN, Topografiia kladov i nahodok edinicinfn monet (Arheologhiceskaia karta Moldavskoi SSR, vîpusk 8), Edit. "Știința", Chișinău, 1976, 196 p., cu 10 hărți în text (fotoprint).

În numărul 8 al colecției citate mai sus, cercetătorul sovietic A. A. Nudelman de la Chișinău a publicat un repertoriu al descoperirilor monetare - tezaure și piese izolate - semnalate pînă în 1974 pe teritoriul R. S. S. Moldovenești. Precedat de o succintă introducere tratînd despre istoria monedei în Moldova, din antichitate și pînă în sec. al XVII-

lea inclusiv¹, repertoriul recenat cuprinde descoperiri monetare ce datează începând din sec.al IV-lea f.e.n. și până la sfârșitul celui de-al XVII-lea. Aceste descoperiri sînt grupate, după periodizarea adoptată de autor, în modul următor:

- descoperiri datînd din sec.IV-II f.e.n. (harta I);
- " " " " I f.e.n. - IV e.n. (harta II);
- " " " " II e.n. (harta III);
- " " " " III e.n. (harta IV);
- " " " " IV e.n. (harta V);
- " " " " V-XIV (harta VI);
- " " " " XIII-XIV (harta VII);
- " " " " XV (harta VIII);
- " " " " XVI (harta IX);
- " " " " XVII (harta X).

Precizăm că harta I înfățișează descoperirile de monede grecești și imitații "barbare"; harta II cuprinde descoperirile de monede romane și imitații "barbare", în vreme ce hărțile III-V prezintă din nou descoperiri de monede romane, repartizate de data aceasta pe secolele respective.

Sub formă de tablouri, este prezentat conținutul unor tezaure care au putut fi cercetate mai de aproape; de asemenea, tot sub formă de tablouri sînt grupate tezaurele și descoperirile izolate care aparțin aceleiași perioade istorice. La sfârșit, autorul redă bibliografia lucrărilor din care au fost extrase datele privitoare la descoperirile monetare incluse în repertoriu. Toate părțile componente laolaltă - introducere, repertoriu, tablouri, bibliografie și hărți - fac ca lucrarea recenată să ne ofera o imagine veridică a circulației monetare pe teritoriul R.S.S. Moldovenești, din antichitate și până la sfârșitul sec.al XVII-lea.

Cîteva însemnări marginale, vizînd mai ales chestiuni de amănunt, ni sînt par utile. În introducere, care tratează, așa cum am arătat mai sus, despre istoria monedei în Moldova, nu este citată nici o lucrare publicată de cercetători români, deși asemenea lucrări au adus numeroase contribuții originale, unele din ele folosite de altfel de autor (spre exemplu: datarea primelor emisiuni ale lui Petru Mușat, la 1377, p.23; completarea sistemului monetar al Moldovei în timpul domniei lui Alexandru cel Bun, p.27; reforma monetară din a treia domnie a lui Petru Aron, p.28; emisiunile de trei groși de tip polonez ale lui Ieremia Movilă la 1597, emisiuni neaprobate de dieta poloneză, p.35 etc.).

Semnalam de asemenea următoarele date: Doroțkoe, r. Dubosari, tezaur de monede emise de Histria și de Tyras (p.45-46): după scara greutateilor, drahmele histriene par a se încadra în două sisteme ponderale, eginetic (6,06 g) și persic (5,64 g); monede geto-dacice; atît tezaurele, cît și majoritatea descoperirilor izolate cuprind emisiuni de tipul Huși-Vovriești, marcînd deci răspîndirea acestui tip monetar geto-dacic și în spațiul cuprins între Prut și Nistru; monede romane: două republicane, nedatate, celelalte numai imperiale, datînd din sec.I-V; de corectat peste tot: Constantius II, 324-361 și nu Constantius II Chlorus, 337-361)²; ultimele monede romane, prezente în descoperiri, sînt emise

de Marcianus (un tezaur (?), găsit la Ochiul Roșu, r. Novoanenski - p. 84, nr.36); monede bizantine: emisiuni de la Anastasius I la Heraclius, apoi de la Leon al VI-lea, Nicefor al II-lea Focas - Mihail al VII-lea Ducas (se impune verificarea datării monedelor anonime), Ioan al II-lea Comnenul - Andronic I; Niceea, Ioan Vatatzes, un perper de aur, găsit la Vadu lui Vodă, lângă Chișinău (p.84, nr.22); Trebizonda, Alexius al III-lea, bronz, găsit la Costești, r.Kotovski (p.85, nr.27); alte monede medievale (sec.VI-XVII, după periodizarea autorului); dirhemi arabi din sec.al X-lea; monede ale Hoardei de Aur din sec.XIV-XV; monede moldovenești începând cu emisiuni ale lui Alexandru cel Bun; monede emise de Rusia Roșie, Boemia, hessatul Crimiei, Imperiul otoman, Imperiul romano-german, diverse orașe. Nu figurează în repertoriu două tezaure descoperite mai de mult: unul la Schienii de Jos, cu șilingi bătuți la Suceava sub Dabița Vodă, celălalt la Ciopleni, conținând între alte emisiuni și șilingi cu numele lui Dabița Vodă și cel al lui Mihail Radu - Mihnea al III-lea, domn al Țării Românești (emisiuni din anul 1658)³.

OCTAVIAN ILIESCU

NOTE

- 1 Pentru perioada sec.IV î.s.s.-XIV e.n., autorul se referă numai la teritoriul dintre Prut și Nistru; începând cu sec.al XIV-lea, expunerea sa cuprinde și o istorie a emisiunilor monetare ale Moldovei.
- 2 Tezaurul găsit în 1912 la Pîrjota, r.Râșcani, înreg.la p.50, nr.5, subcapitolul 2 (monede romane), care ar cuprinde, după indicațiile autorului, 227 monede de aur și de argint romane și turcești, alcătuit în realitate din monede de Riga și turcești (rigskih și nu rimskih); ca atare, datează din sec. al XVII-lea (informație V.V. Kropotkin, 5 ian.1977).
- 3 Despre aceste tezaure, v. "Studii și cercetări de numismatică, III", 1960, p.320.

EDUARD DREHER, WERNER KANEIN, Der gesetzliche Schutz der Münzen und Medaillen, Münzgesetz mit den einschlägigen Bestimmungen, Edit. Egon Beckenbauer, München, 1975, 80 p.

Față de creșterea masivă a numărului colecționarilor de monede și de medalii, în Republica Federală Germania s-a resimțit nevoia de a se institui norme legale pentru stăvilirea contrafacerii de orice fel a pieselor destinate colecțiilor și împotriva punerii lor în circulație. Autorii au editat actele legislative în cauză, adoptate până în anul 1974 inclusiv, însoțindu-le de un comentariu explicit și competent. Interesante sînt, pentru orice numismat, definițiile ce se dau diferitelor procedee de con-